

	(okres) Šamorín	-/-
Tomáš Cedidla	Hurbanova Ves, district (okres) Šamorín	-/-
Martin Majtan	Takšoň, district (okres) Galanta	-/-
Štefan Fortunek	Colonic (kolónia) Štefanikovo, district (okres) Galanta	-/-

AMZV ČR, PrS, kart. 59, f. bez, č. 178 228. Kópia, strojopis.

¹ Présents (prítomní): De la part de la Délégation tchécoslovaque (zo strany československej delegácie): M. Mičura, P. Fiša, J. Braňčajko, J. Zvrškovec.

De la part de la Délégation hongroise (zo strany maďarskej delegácie): F. Riedl, G. Schultz, A. Siegler, P. Sebestyén.

² H. Werth 12. 11. 1938 o situácii na okupovanom území hlásil: „Voči česko-slovenským kolonistom, ktorí tam ostali, na mnohých miestach obyvateľstvo vystupuje s hrozbami a to v takej miere, že ich ochranu musí zabezpečovať vojsko. Na viacerých miestach kolonisti dobrovoľne odchádzajú.“ – ZM HÚ SAV, FMMZV, inv. č. 2239, K – 18, Kúm.pol. 1938-7/7-3925.

29

15. november 1938, Budapešť.

Protestná nóta vedúceho česko-slovenskej vládnej delegácie M. Kobra vedúcemu maďarskej vládnej delegácie P. Telekimu proti propagande maďarskej vlády za pripojenie Podkarpatskej Rusi k Maďarsku.

Monsieur le Ministre,

La décision arbitrale du 2 crt constitue indubitablement un jugement amiable par lequel tous les différends d'ordre territorial qui auraient ou exister entre la Tchécoslovaquie et la Hongrie, sont définitivement réglés; la Hongrie s' étant soumise préalablement à la décision des arbitres librement choisis ou sens de l'accord de Munich du 29. Septembre et ayant obtenu au termes de la sentence de Vienne cession d'une superficie de 12.400 km² avec, 1,064.000 habitants, approximativement, a renoncé implicitement aux réclamations qui pourraient avoir trait aux territoires formant la partie integrante de la République Tchécoslovaque.¹

Il est naturel et logique que la Délégation Tchécoslovaque appelée a régler conjointement avec la Délégation Hongroise les questions qui procèdent de la sentence arbitrale du 2 ct., suit avec une certaine surprise et appréhension la propagande sournoise et ouverte qui vise la restitution a la Hongrie de ces frontières historiques en Slovaquie et en Russie Subcarpathique. Cette propagande se fait jour non pas seulement dans la presse officieuse, et dans les déclarations des hommes politiques hongrois, elle se manifeste même d'une manière éclatante dans les discours des personnages officiels. A l'appui de cette assertion il suffit se référer aux nombreux articles publiés dans les journaux ces derniers temps; le mouvement populaire pour la restitution de toute la Slovaquie et de la Russie Subcarpathique se poursuit sans ambages, comme le prouvent les cris qui furent poussés par la foule lors de l'entrée de Son Altesse Sérénissime le Régent dans les villes rétrocédées à la Hongrie. Le mouvement est alimenté par les déclarations comme celles faites par S. E. Monsieur Hóman à l'occasion de l'assemblée extraordinaire de la Société Historique le 7 ct et par le Ministre de Hongrie en Pologne le dimanche dernier à un correspondant du „Dziennik Poznanski“. Pendant

que l'ancien Ministre de l'Instruction Publique mettait en relief le principe historique comme force génératrice des futures révisions des frontières hongroises, le représentant diplomatique de Hongrie à Varsovie² a cru pouvoir souligner le fait que la question de la révision ne saurait être considérée comme réglée d'une manière définitive, puisque la carte de l'Europe n'a pas encore obtenu l'aspect nécessaire pour que la paix soit définitivement assurée. Des déclarations pareilles, la propagande sournoise qui se charge de la distribution de imprimés d'un gout douteux (dont je tiens à soumettre deux exemplaires à appréciation de Votre Excellence³), sont de nature à maintenir dans l'opinion publique la croyance que la sentence arbitrale de Vienne se soit que la première étape vers la révision totale et vers la reconstitution des frontières historiques.

L'atmosphère créée par cette agitation tolérée, sinon encouragée n'est pas propice aux travaux que la Délégation Tchécoslovaque vient de commencer conjointement avec la Délégation Hongroise à Budapest. Je tiens surtout à dire à Votre Excellence que les délégués du Gouvernement de la Russie Subcarpathique, comme d'ailleurs tous les autres membres de la Délégation Tchécoslovaque, sont péniblement frappés par le mouvement qui se poursuit sous l'osil bénévole des autorités publiques sous le mot d'ordre, „de la frontière commune avec la Pologne“, ainsi que par les propos offensants, injures et diatribes, lancés contre la personne du chef du Gouvernement de la Russie Subcarpathique (voir l'article du Pester Lloyd édition du soir du 14 ct sous l'en-tête: „Hungertod oder Revolution“, reproduit par presque tous les autres quotidiens⁴.)

La Délégation Tchécoslovaque en acceptant la capitale de la Hongrie comme siège des négociations et délibérations avec les délégués du Gouvernement Hongrois a cru y trouver une atmosphère calme et propice au règlement des problèmes qui nous occupent.

Ces espoirs ont été déçus; l'ambiance dont nous sommes entourés est à l'encontre du but qui doit être atteint par un effort commun; elle se trouve en désaccord avec les déclarations conciliantes de ce dernier temps, en l'espèce avec l'exposé objectif du problème fait par S. E. Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères devant la Chambre de Deputés le 12 ct. La répercussion fâcheuse qui pourrait s'ensuivre dans l'opinion publique et la presse tchécoslovaques, si aucun remède n'était trouvé pour améliorer cet état de choses, ne manquerait pas d'entraver sérieusement les efforts de la Délégation Tchécoslovaque tendus vers la solution définitive de tous les différends entre les deux États voisins.

Dans l'espoir que Votre Excellence voudra bien partager mon point de vue je me permet de la prier au nom de la Délégation Tchécoslovaque, de vouloir bien se faire interprète auprès du Gouvernement Hongrois de ma demande que des mesures aussi appropriées qu'efficaces soient prises en vue d'arrêter la propagande hostile au règlement de la paix, ce qui constitue le but primordial des négociations en cours.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma haute considération.

M. Kobr, m. p.
Ministre de Tchécoslovaquie.

Vážený pán minister,

svedectvo arbitrážneho rozhodnutia z 2. tohto mesiaca je nespochybniteľné. S definitívnou platnosťou sa vyriešili všetky spory o územnom usporiadaní, ktoré by mohli vzniknúť medzi Československom a Maďarskom. Tým, že Maďarsko sa vopred dobrovoľne podriadilo rozhodnutiu arbitrov v zmysle Mnichovskej dohody z 29. septembra a v zmysle rozsudku vo Viedni, na základe čoho mu bolo odstúpené územie v rozsahu približne 12 400 km²

s 1 064 000 obyvateľmi, sa zároveň zrieklo požiadaviek, ktoré by mohli vzniknúť v súvislosti s územnou integritou Československej republiky.¹

Je prirodzené a logické, že československá delegácia, ktorá spolu s maďarskou delegáciou bola poverená usporiadať otázky, vyplývajúce z arbitrážneho rozsudku z 2. tohto mesiaca, s určitým prevrpením a obavami sleduje nežičlivú a otvorenú propagandu, ktorá sa usiluje na Slovensku a na Podkarpatskej Rusi o obnovenie Uhorska v jeho historických hraniciach. Táto propaganda zjavne vystupuje nielen vo vládnej tlači a vo vyhláseniach maďarských politikov, ale rovnako evidentne sa prejavuje vo vyjadreniach oficiálnych činiteľov. Na dôkaz tohto tvrdenia stačí poukázať na početné články v novinách, uverejnené v posledných dňoch. Otvorene sa v nich masovo propaguje opätovné získanie celého Slovenska a Podkarpatskej Rusi, ako o tom svedčia aj verejné prejavy davu pri vstupe Jeho Najjasnejšej Výsosti regenta do miest odstúpených Maďarsku. Toto hnutie živia také vyhlásenia, aké odzneli 7. tohto mesiaca z úst Jeho Excelencie pána Hómána na mimoriadnom zasadnutí Historického spolčnosti a v túto nedeľu maďarského vyslanca dopisovateľovi novín „Dziennik Poznanski“. Kým minister verejného vzdelávania ako hnačiu silu budúcej revízie maďarských hraníc uviedol historický princíp, maďarský diplomatický predstaviteľ vo Varšave² sa vyjadril v tom zmysle, že otázku revízie hraníc nemožno považovať za definitívne vyriešenú, pretože mapa Európy ešte nenadobudla takú podobu, ktorá by zabezpečila trvalý mier. Podobné vyhlásenia a podvrtná propaganda, ktorá sa šíri prostredníctvom tlačovín pochybnéj hodnoty (dva exempláre predkladám Vašej Excelencii na posúdenie³), sú takej povahy, že vo verejnej mienke živia domnienku, podľa ktorej viedenské arbitrážne rozhodnutie je len prvou etapou na ceste k úplnej revízii a k obnoveniu historických hraníc.

Atmosféra, ktorá nielen toleruje, ale aj podnecuje takúto agitáciu, nevytvára priaznivé podmienky pre rokovanie, ktoré československá delegácia spolu s maďarskou delegáciou začali v Budapešti. Osobitne musím Vašej Excelencii zdôrazniť, že delegáti Podkarpatskej Rusi, ako aj ostatní členovia československej delegácie sú neprijemne prevrpení hnutím, ktoré s blahovôľou verejných orgánov obhajuje heslo: „za spoločnú hranicu s Poľskom“ a urážlivo a hanlivito útočí na predsedu vlády Podkarpatskej Rusi (pozri článok zo 14. tohto mesiaca večerného vydania *Pester Lloyd*, ktorý prebrali takmer všetky denníky⁴).

Keď československá delegácia súhlasila, aby sa hlavné mesto Maďarska stalo miestom konania rokovaní a porad s delegáciou maďarskej vlády, dúfala, že tu nájde pokojnú a priaznivú atmosféru pre usporiadanie problémov, ktoré nás zaťažujú.

Namiesto nádeje nastalo sklamanie. Prostredie, ktoré nás obklopuje, je v rozpore s cieľom, o ktorý sa spoločne usilujeme. Toto prostredie je v nesúlade so zmierlivými vyhláseniami posledných dní, najmä s vecným hodnotením problému, ako to 12. tohto mesiaca formulovala Jeho Excelencia minister zahraničných vecí pred poslaneckou snemovňou. Ak sa nezlepší terajší stav a nenájde sa riešenie, mohlo by to vyvolať nepriaznivé ohlasy v československej verejnosti a v tlači a československej delegácii postaviť do cesty vážnu prekážku pre definitívne vyriešenie sporov medzi našimi štátmi.

V nádeji, že Vaša Excelencia zdieľa môj pohľad na vec, dovoľujem si Vás v mene československej delegácie požiadať, aby ste moju žiadosť ráčili tlmočiť maďarskej vláde s cieľom, aby prijala primerané, ako aj účinné opatrenia na zastavenie nepriateľskej propagandy z hľadiska zabezpečenia mieru, ktorý predstavuje prvoradý cieľ práve prebiehajúcich rokovaní.

Pán minister, ráčte prijať ubezpečenie o mojej hlbokoj úcte.

M. Kobr, m. p.
československý vyslanec

¹ K. Kánya niekoľko dní po podpísaní viedenského rozsudku vyjadril k nemu výhrady maďarskej vlády. Taliankemu vyslancovi v Budapešti G. Vincimu 8. 11. 1938 vyhlásil, že „kým Rusini nebudú disponovať sebauročovacími právami, odmietame sa zúčastniť garancii hraníc“ (Č-SR - L. D.) - DIMK, III, s. 95, č. 10.

² András Hory.

³ Prílohy sa pri dokumente nenachádzajú.

⁴ Prílohy sa pri dokumente nenachádzajú.

16. november 1938, Bratislava.

Inštrukcie Prezídia Ministerstva vnútra Slovenskej krajiny všetkým okresným náčelníkom o organizovaní delimitačných prác na novej slovensko-maďarskej hranici.

Dňa 10. novembra 1938 skončené bolo obsadenie územia, odstúpeného podľa viedenského rozhodčieho výroku, maďarskou armádou. Podľa skúseností z príležitosti obsadenia územia v krajine Česko-moravskej nemeckým vojskom, možno so všetkou určitosťou očakávať, že i maďarské vojsko bude sa snažiť prekročiť stanovenú demarkačnú čiaru a takýmto spôsobom získať neoprávnené ďalšie územie.

Incidenty treba v prvom rade predpokladať v určenom neutrálnom pásme a v priestoroch, v ktorých miestne osady, pustatiny, majere, križovatky ciest a železníc ako dôležité prechody nie sú obsadené česko-slovenským vojskom. V tomto pásme a priestoroch musí udržiavať bezpečnosť a poriadok stráž obrany štátu (SOŠ), ktorá zostáva predbežne pod velením vojenských činiteľov. Finančná stráž obdrží od generálneho finančného riaditeľstva presné inštrukcie ohľadom výkonu odbornej colnej a strážnej služby a to v dohode s vojenskou správou.

Neutrálne pásmo na demarkačnej čiare Česko-Slovensko-Maďarskej bolo stanovené tak, že obe armády sú vzdialené od demarkačnej čiary 1,5 km. Činiť tedy celková šírka neutrálneho pásma 3 km tak, že v jeho strede vedie demarkačná čiaru.

Pre zamedzenie incidentov a rýchlu likvidáciu prípadného prekročenia demarkačnej čiary jednotkami maďarskej armády, prípadne neskoršie tiež inými orgánmi maďarskými, vyslala vojenská správa v smysle výnosu ministerstva národnej obrany zo dňa 8. novembra 1938 čis. 6688/hl. št./3 oddel./1938 styčných dôstojníkov¹ k pohraničným okresným úradom, vybavených plnomocenstvom pre jednanie s okupačnou armádou i civilnými úradmi v jazyku slovenskom a maďarskom a s presnými mapami v mierke 1 : 75.000 s presne zakreslenou demarkačnou čiarou prideleného im úseku.

Styční dôstojníci sú podriadení v tejto ich funkcii povereným generálom armádných veliteľstiev. Pre oblasť armádneho veliteľstva Štefánik² určený je pre funkciu „Generála povereného riadením delimitačných prác a stykom s okupačnou armádou“ brigády generál Jindřich Bejl a brigádný generál Václav Wolf.

Funkciu styčných dôstojníkov boli doposiaľ poverení a ku okresným úradom už vyslaní nasledujúci:

1. pre úsek Bratislava: plukovník ženijný Anton Šlejmar,
2. pre úsek Nitra: plukovník delostrelectva Jindřich Varhaník,
3. pre úsek Krupina: podplukovník pechoty Ludevít Strašík,
4. pre úsek Lučenec: plukovník delostrelectva Viktor Rychlík.